

De avonturen van een Vlaams wetenschapper in India (deel 2)

Antwerpenaar
Koen Van Rompay
geeft dorp een toekomst

"Hier leer ik de echte wereld kennen"

Elke morgen vatten enkele kinderen post aan het slaapkamerraam van Koen Van Rompay. Voor ze naar school trekken, willen ze de Californische Antwerpenaar even zien. Als hij in hun dorp is, leeft het jonge volkje van Andimadam duidelijk op een wolk. "Hier voel ik me thuis en wil ik mijn oude dag doorbrengen", zegt Van Rompay, topwetenschapper aan de University of California. Tien jaar geleden belandde hij voor het eerst in het Zuid-Indiase dorp. Dat eerste bezoek gooidde zijn leven grondig overhoop. Eén keer per jaar neemt hij vakantie, en die gaat telkens naar dezelfde bestemming: Andimadam. Peter De Meyer trok naar Azië en liep een week mee met de oprichter van Sahaya International.

Een volle aula riep Koen Van Rompay in november 2006 uit tot Alumnus van het Jaar van de Universiteit Antwerpen. Na zijn studies Diergeneeskunde trok de geboren Deurnenaar op het einde van de jaren tachtig naar de andere kant van de Atlantische Oceaan. Aan de University of California in Davis ging hij aan de slag als hiv-onderzoeker.

Hij bouwde er een succesvolle onderzoeks-carrière uit aan het California National Primate Research Center. Zonder zijn testen op apen had de medische begeleiding van mensen met hiv of aids vandaag wellicht minder ver gestaan. "Married to work", zegt Van Rompay over zichzelf, maar sinds 1997 is het wetenschappelijk onderzoek niet meer het enige wat telt in zijn leven.

Op een aids-conferentie in de Indiase havenstad Chennai (voorheen Madras) ontmoette de onderzoeker de Indiër Selvam, de drijvende kracht achter de plaatselijke hulporganisatie READ (Rural Education Action Development). Ze werden vrienden en Selvam nam Koen mee naar het dorp Andimadam. Van Rompay was onder de indruk, en brengt sindsdien jaarlijks een maand door in het

dorp, in deelstaat Tamil Nadu. Hij richtte in Californië de hulporganisatie Sahaya International op om de mensen in het Indiase dorp een toekomst te kunnen schenken.

ZATERDAG 10 FEBRUARI

Silver Beach, Cuddalore: twee bussen vol met kinderen uit Andimadam en omgeving worden op het strand aan de Golf van Bengalen gedropt. Sahaya - Sanskriet voor 'hulp' - biedt de daguitstap als cadeautje aan de kinderen aan. De meesten zijn wees en hebben nog nooit de zee gezien. Aarzelend, de moedigsten voorop, maken ze kennis met het water.

Al gauw durven ze zich laten gaan. Het wordt een onvergetelijke namiddag op het strand, dat eind 2004 serieus geteisterd werd door de tsunami. Ook Koen Van Rompay laat zich volledig gaan. "Ik leid een rijk leven", vertelt hij achteraf. "De rijkste momenten zijn vaak de eenvoudigste. Spelen met een groep kinderen op de speelplaats van hun school bijvoorbeeld." Of samen de golven induiken.

Het hoofdkwartier van READ, de Indiase

Twee meisjes tekenden het hiv-symbool in het strand op Silver Beach. India telt zes miljoen besmette mensen.

Een hele dag zwoegen om kettinkjes te maken levert deze jonge vrouwen 20 tot 25 roepies (0,40 euro) op.

Tientallen kinderen maken kennis met de Golf van Bengalen. "Die eenvoudigste momenten zijn vaak de mooiste", zegt Koen Van Rompay.

Foto's Peter DE MEYER

partner van Sahaya, ligt in Andimadam (ongeveer twee uur landinwaarts), maar ook in de kuststad Cuddalore is er een kantoor. Eén van de projecten die Selvam en Koen er opstarten, focust op de MSM-thematiek. Die afkorting staat voor 'men who have sex with men'.

"Veel Indiase mannen hebben seks met andere mannen. De meesten zijn getrouwd, en hebben vrouw en kinderen", legt de UA-alumnus uit. "MSM is wettelijk niet toegelaten, maar toch gebeurt het in het geheim. Hiv en aids loeren dus om de hoek. Wij hebben foldertjes en boekjes ontworpen om de mannen te waarschuwen voor de gevaren van onveilige seks."

ZONDAG 11 FEBRUARI

Koen en Selvam bezoeken enkele families in Andimadam. Sahaya International zamelde geld in om een zestigtal gezinnen een eigen toilet te bezorgen. De meesten leenden het noodzakelijke bedrag, om het later in schijfjes terug te betalen. Zo krijgen weer nieuwe gezinnen de kans een toilet te bouwen. Het lijkt een symbolische stap, maar het project is erg belangrijk.

"Heel wat mensen doen hun behoefte in open lucht", legt Koen uit. "In sommige dorpen bouwde de overheid wel gemeenschappelijke toiletten, maar die liggen ofwel te ver van de huizen, ofwel is er geen geld voor het onderhoud. Door de slechte hygiënische omstandigheden is de kindersterfte in de regio nog vrij hoog."

MAANDAG 12 FEBRUARI

Sahaya International en READ focussen op het lot van de kinderen in de regio. De organisaties houden drie basisscholen en twee schooltjes voor kinderen met een mentale handicap draaiende. Vanzelfsprekend is dat niet: om alle kinderen naar school te kunnen laten gaan, wordt het schoolgeld laag gehouden. Maar er is bijvoorbeeld heel wat geld nodig voor nieuwe infrastructuur. "We hebben nu bijna voldoende fondsen om een nieuwe thuis te bouwen voor de 67 leerlingen en de vijf juffrouwen van de Mother Theresa-school, die nu in een te kleine hut gehuisvest is. De bouw begint in april. Maar ook het Jawahar-schooltje in Andimadam heeft nood aan een nieuw gebouw. De eigenaar wil de huidige lokalen weg om er winkeltjes te bouwen. Dat levert hem meer geld op."

DINSDAG 13 FEBRUARI

Gelijke rechten voor man en vrouw is een ander strijdpunt. In India is er nog veel werk aan de winkel. Koen: "Geërrangeerde huwelijken zijn de norm. De positie van de vrouw binnen zo'n huwelijk is meestal bijzonder zwak."

De verhalen zijn soms schrijnend: een man pleegt overspel, raakt besmet met hiv en geeft het virus door aan zijn vrouw. "De echtgenote krijgt in vele gevallen de schuld. Ze had haar man maar gelukkiger moeten maken. Zelfs haar eigen familie laat zo'n vrouw dan vaak in de steek. Zelfmoord is dikwijls de laatste uitweg."

Om de vrouwen in de regio sterker te maken, lanceerden Koen en Selvam het concept van de zelfhulpgroepen. Het project is erg succesvol: ondertussen zijn er al meer dan duizend groepen actief. "Voor vrouwen die toetreden tot een groep, gaat de wereld open. Voordien wisten ze bijvoorbeeld niet hoe met geld om te gaan."

Eén van de belangrijkste activiteiten van de groepen is het sparen. Alle leden leggen maandelijks een klein bedrag opzij. Dat geld wordt door de groep beheerd. Wie een lening wil om een koe of wat geiten te kopen, moet toestemming krijgen van de andere leden. Gaan zij akkoord, dan krijgt de vrouw een lening. Het terugbetalen lukt meestal wel, omdat er geen woekerintresten betaald moeten worden.

In het dorpje Vadugarpalayam zitten zowat alle vrouwen in een zelfhulpgroep. Ze kochten buffalo's en koeien, en leven nu van de verkoop van de melk. De vrouwen zijn succesvol en dat is ook de mannen niet ontgaan. Zij hebben hun eigen groep opgericht.

WOENSDAG 14 FEBRUARI

Toen Koen Van Rompay in 1997 voor het eerst Selvam ontmoette, maakte hij kennis met het wenskaartenproject van READ. "Koen kocht er meteen een hele hoop", blikt Selvam terug. "Hij verkocht ze in Californië en verzamelde meteen 1.000 dollar. Zo begon onze samenwerking."

Ook vandaag maken een tiental meisjes nog handgemaakte wenskaarten. Maar READ en Sahaya zetten nog heel wat andere 'income-generating projects' (projecten die geld opleveren, red.) op poten. Zo vervaardigt een groep jonge vrouwen koperen kettinkjes. Ze zorgen voor de basis, de afwerking gebeurt elders. Een dag minutieuze arbeid levert elke vrouw 20 tot 25 roepies (ongeveer 0,40 euro) op.

DONDERDAG 15 FEBRUARI

Elke 15de van de maand vindt de 'hiv-positieve meeting' plaats. Tientallen besmette mensen komen bij elkaar om hun problemen te bespreken en om te leren van elkaar. Een aantal van hen leende geld bij Sahaya en READ om bijvoorbeeld zelf kledij te kunnen weven.

"De situatie van de hiv- en aids-besmette mensen is wat verbeterd. Het stigma is minder groot. We voelen ons sterker", vertelt een moedige vrouw aan Koen. "Vroeger werden we overal genegeerd. Andere mensen hebben vaak heel veel problemen, wij hebben er maar één: hiv of aids."

VRIJDAG 16 FEBRUARI

Het Hans Roever's College in Perambalur nodigt Koen Van Rompay jaarlijks uit om

Koen Van Rompay

Naam: Koen Van Rompay
(°1965 in Deurne, opgegroeid in Wommelgem en Borsbeek)

Burgerlijke staat: ongehuwd

Studies: Xaveriuscollege (Borgerhout), Diergeneeskunde aan Universiteit Antwerpen en aan Universiteit Gent

Beroep: hiv/aids-onderzoeker aan het California National Primate Research Center (in Davis, Californië)

Hobby: Sahaya International

www.sahaya.org

een gastlesing te komen geven. De Antwerpenaar wordt er als een Nobelprijswinnaar ontvangen, want voor de hogeschool is het zo goed als onmogelijk om buitenlandse gastdocenten te lokken. Aan de studenten sociaal werk legt de onderzoeker uit hoe ze een goede wetenschappelijke paper moeten schrijven.

"Hopelijk zetten een aantal van die studenten later de stap naar het veldwerk", zegt Selvam. Hij heeft het moeilijk om goede mensen te vinden voor zijn organisatie.

"Na de tsunami streken hier ngo's (niet-gouvernementele organisaties, red.) uit de hele wereld neer. De lonen van de sociale werkers verdriedubbelden meteen. Slechts weinig bekwame mensen hebben nu nog zin om in het binnenland te werken voor een lager loon."

De straatarme barbiers van Andimadam werken vrijwillig mee aan acties rond hiv en aids. "Maar studenten sociaal werk halen meestal hun neus op voor dat veldwerk", zucht Selvam. "Tenzij ze ervoor betaald worden."

ZATERDAG 17 FEBRUARI

Koen Van Rompay neemt met tranen in de ogen afscheid van 'zijn' mensen in Andimadam. Hij vliegt terug naar de States, maar loslaten doet hij de Zuid-Indiërs niet. Voor en na zijn wetenschappelijk werk probeert hij fondsen los te weken om nieuwe projecten op te zetten. En op zaterdag trekt hij naar de markt in Davis om er handgemaakte wenskaarten te verkopen.

Begin 2008 vliegt de Alumnu van het Jaar opnieuw naar Zuid-Indië. "Want daar leer ik de echte wereld kennen."

Aids-probleem is nog niet onder controle

India telt zes miljoen mensen met hiv of aids, en is daarmee 'koploper' op wereldvlak. De problematiek treft ook Andimadam en omgeving. "Veel mannen zoeken werk buiten het dorp", vertelt Koen Van Rompay. "Maandenlang zijn ze van huis, ze nemen seksuele risico's en krijgen hiv. Ook hun vrouw raakt besmet, en de problemen zijn niet meer te overzien."

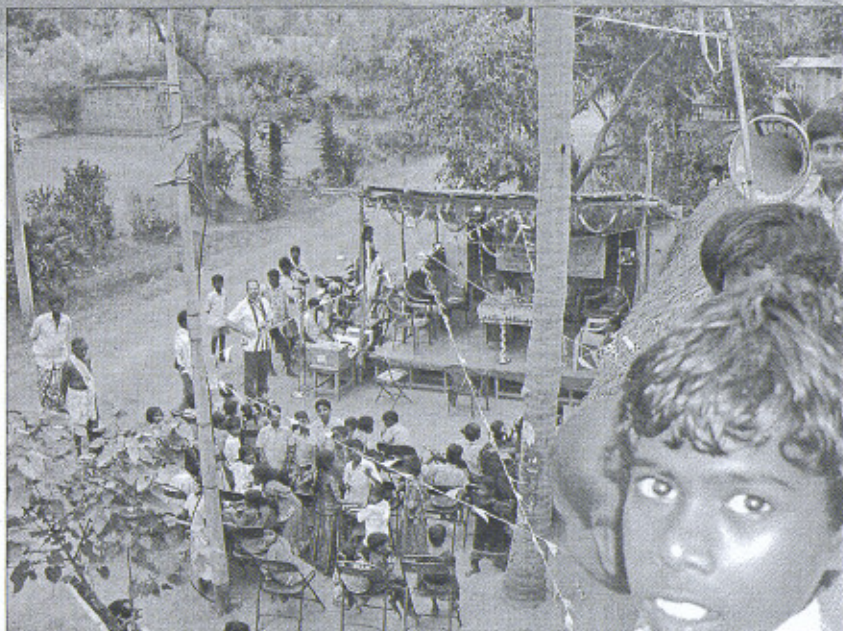
Koen en zijn Indiase strijdmakker Selvam gaan tot het uiterste om het bewustzijn rond hiv en aids te vergroten. Ze geven voordrachten op scholen, foldertjes wijzen expliciet op de gevaren, en de lokale barbiers krijgen een opleiding om hun klanten correct te kunnen voorlichten. Maar het wordt Sahaya en READ niet gemakkelijk gemaakt.

"Veel mensen vertrouwen nog altijd op de lokale kwakzalvers", zucht de Antwerpenaar. "Die beweren met de regelmaat van een klok een medicijn tegen aids te hebben gevonden. De plaatselijke media spelen het spelletje mee en geven ruchtbaarheid aan die verhalen."

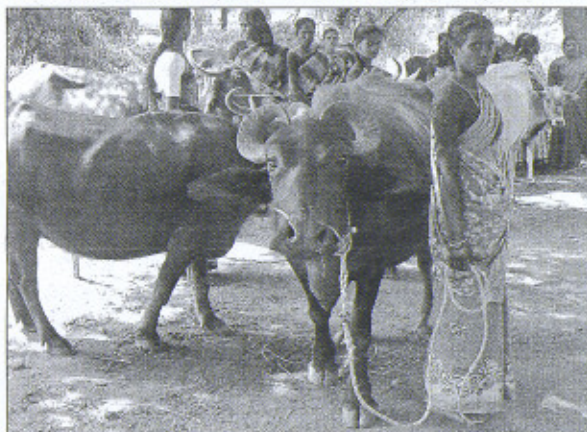
De straatarme bevolking gelooft de kwakzalvers en geeft veel geld uit aan totaal onbetrouwbare middeltjes. Radeloos en vaak bankroet komen ze dan aankloppen bij READ en Sahaya.

"We verwijzen hen naar betrouwbare dokters en ziekenhuizen. De Indiase regering doet inspanningen: sommige regerings-hospitelen delen gratis medicijnen uit. Die kunnen de gezondheid van de besmette mensen zodanig verbeteren dat ze een normaal leven kunnen leiden."

Maar er is een wachtlijst, en voor die pilletjes moeten de mensen eenmaal per maand naar de grote stad. Veel arme mensen kunnen zich die verplaatsing - kostprijs 7 dollar - niet veroorloven.

De leerlingen van de Moeder Theresa-school zijn in blijde verwachting. Sahaya International heeft voldoende fondsen verzameld om een nieuw schoolje te kunnen bouwen.

Sahaya International en READ lenen vrouwen geld om runderen te kopen. Met de opbrengst van de melk betalen ze de lening - zonder woekerintresten - terug.

Meisjes maken kleurige wenskaarten. Bijna alle zaterdagen trekt Koen Van Rompay naar de markt in Californië om de kaarten te verkopen en geld in te zamelen voor de projecten in Andimadam.

Thamizharasan (13), een van de twee sponsorkinderen van Van Rompay. Elke ochtend staat hij te wachten aan het slaapkamerraam van zijn 'papa'.

U bent welkom in het Sahaya Illam

In 2006 opende Sahaya International en haar Indiase partner READ een guesthouse in Andimadam. Geoffrey Moussas, een bekende Japanse architect, ontwierp het Sahaya Illam, Tamil voor 'huis van Sahaya'. De accommodatie is prima en het personeel legt de bezoekers op culinair vlak echt in de watten. Een verblijf in het guesthouse is ideaal om de projecten van Sahaya en READ te bezoeken. Ook uitstappen naar historische tempels in de omgeving behoren tot de mogelijkheden. Voor de prijs moet je het alvast niet laten: een overnachting in Sahaya Illam is - naar westerse normen - spotgoedkoop. Alle inlichtingen krijg je via readpen@bsnl.in of op www.sahaya.org.

Reik een kind de hand

Kinderen staan centraal in de werking van Sahaya International en READ. Enkele jaren geleden startte Koen Van Rompay daarom met een sponsorprogramma voor de weeskinderen van Andimadam en omgeving. Voor 26 euro per maand krijgt een kind de kans naar school te gaan en krijgt het de voeding die hij of zij nodig heeft. Bovendien wordt er geïnvesteerd in projecten die de familie van het kind een (hoger) inkomen kunnen bezorgen. Op die manier kunnen ze bijvoorbeeld melkvee, kippen of een naaimachine kopen. Vlaamse en Californische peters en meters verzekeren vandaag al de toekomst van een vijftigtal kinderen, maar de nood blijft groot. Wie een kind sponsort, krijgt geregeld een brief van de jongen of het meisje.

Meer informatie vindt u op www.sahaya.org. Mailen kan ook, naar Koen zelf (kkvanrompay@ucdavis.edu) of naar zus An (anvanrompay@hotmail.com). Natuurlijk zijn ook 'gewone' donaties altijd welkom. Koen Van Rompay en Sahaya hebben een rekeningnummer in België: 979-9520533-85 (Van Rompay, Hulgenrodestraat 123, 2160 Wommelgem).